

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

برگردان از: حمید بهشتی

۰۴ نومبر ۲۰۱۶

حق قدرت، دیوان بین المللی کیفری

برلین (گزارش ویژه) – نخست کشورهای آفریقا معترضان دیوان بین المللی کیفری را که المان در ایجاد آن سهم عمده ای داشته است ترک می کنند. دیوان مزبور از زمان تأسیس خود تا آغاز سال جاری فقط به دادرسی اموری پرداخته است که علیه شهروندان آفریقائی بوده اند، در حالی که علی رغم حضور مکرر سربازان جهان غرب در جنایات جنگی حتا یک دادرسی نیز علیه آنها آغاز نگشته است. در واقع نیز این دیوان همانگونه که ناظران ناقد از اوان تأسیس آن اخطار داده بودند، وسیله ای قابل انعطاف در خدمت کشورهای غرب برای تأدیب کشورهای ضعیف تر، به ویژه علیه دول نامطلوب آفریقا بوده است. به قضاوت کارشناسان المانی حقوق بین الملل حتا در صورتی که طبق برنامه، تهاجمات نظامی در سال آتی به جنایت نیز تعبیر گردند، باز هم امکانات تفسیری برای مستثنی نمودن جنگ های تهاجمی، مانند آنچه در سال ۱۹۹۹ علیه یوگوسلاوی یا در سال ۲۰۰۳ علیه عراق صورت گرفت باقی می ماند. در تأسیس دیوان بین المللی کیفری کشور المان دارای نقشی اساسی بوده است.

نقش المان در تأسیس دیوان

دیوان بین المللی کیفری (دیوان) فقط وجود خویش را مدیون المان که نقشی اساسی در تأسیس آن در دهه ۱۹۹۰ داشت نیست. دولت المان در تأسیس ایجاد دیوان بین المللی کیفری در مورد یوگوسلاوی سابق که وزیر خارجه وقت المان، کلاوس کینکل در ۱۹۹۲ اولین حامی رسمی تأسیس آن بود، پیشقدم گشت. دولت المان برای خود در تشکیل این دیوان نقشی اساسی قائل است [۱]. چندی نگذشت که المان لزوم تأسیس دیوان بین المللی کیفری فارغ از محدودیت به یک کشور را نیز اعلام نمود و در این که مجمع عمومی ملل متحد در ۱۹۹۲ به کمیسیون حقوق بین الملل وظیفه تنظیم اساسنامه ای برای یک چنین دیوانی را محول نمود، نقشی اساسی داشته است. هدف از این کار این بوده است که حتی الامکان مسؤلیت دیوان شامل بر تمامی کشورهای گردد که در آنها تعارض نسبت به حقوق بین الملل انسانی صورت

می‌گیرد [۲]. وزیر امور خارجهٔ آلمان، کلاوس کینکل، در پایان سال ۱۹۹۶ تأیید نمود که دولت آلمان با تمام نیرو از تأسیس دیوان حمایت می‌نماید [۳]. پیش از کنفرانس تأسیس دیوان در ۱۷ جولای ۱۹۹۸ کینکل از کشورهای شرکت‌کننده در کنفرانس خواست که این اقدام تاریخی را به حد اقل فصل مشترکشان محدود ننمایند. به تأکید وی برای آن می‌باید صلاحیت گسترده ای قائل گشت [۴].

دیوان کیفری جهانی

سرانجام دیوان در ۱ جولای ۲۰۰۲ در لاهه، پایتخت هلند، آغاز به کار نمود. به گونه ای که وزارت امور خارجهٔ آلمان می‌نویسد، در صورتی که کشورها مایل و یا قادر به تعقیب جرم سنگینی نباشند، این دیوان وارد عمل خواهد شد [۵]. و البته فقط در صورتی می‌تواند اقدام نماید که با کشوری که در عرصهٔ حاکمیتش جنایت مزبور واقع شده باشد یا کشوری که شخص متهم به جنایت شهروندش باشد به عضویت دیوان در آمده باشد. تا کنون ۱۲۴ کشور جهان به عضویت دیوان درآمده اند و ۳۱ کشور آن را تأیید نموده اما عضویت خود را هنوز به تصویب نرسانده اند. از پذیرفتن عضویت دیوان آمریکا، روسیه و چین خودداری نموده اند. آلمان همچنان از آن حمایت نموده و بنا بر اطلاعات وزارت امور خارجه، «پس از جاپان دومین تأمین‌کنندهٔ مالی آن می‌باشد و با پرداخت داوطلبانه، از صندوق حمایت از قربانیان نیز پشتیبانی می‌نماید» [۶]، علاوه بر آن قضاتی را نیز در اختیار دیوان می‌نهد. بنا بر اطلاعات وزارت امور خارجهٔ آلمان «دولت آلمان همچنان کوشش خواهد نمود تا دیوان مؤثرانه کار کرده و از حمایت جامعهٔ بین‌الملل برخوردار گردد»: بنیاد مزبور می‌باید «همواره به عنوان "دیوان کیفری جهانی" از اهمیت و تأیید روزافزون برخوردار گردد».

علیه افریقا

البته همین تأیید در عرض سال‌های گذشته به طرز قابل ملاحظه ای تنزل یافته است و این به تمرکز کار دیوان به قارهٔ افریقا مربوط می‌شود. در عمل نیز اولین هشت کشوری که علیه شهروندانشان دادرسی صورت گرفت همگی در افریقا قرار دارند: جمهوری دموکراتیک کنگو، اوگاندا، جمهوری افریقای مرکزی، سودان، کنیا، لیبیا، ساحل عاج و مالی. اولین رسیدگی‌های رسمی دیوان در آغاز ۲۰۱۶ در موردی بود که به گرجستان که یک کشور خارج از افریقاست مربوط می‌شد. رسیدگی‌های مزبور به متهمین شبه نظامی مانند توماس لوبانگا و جرمان کاتانگا که شهروندان جمهوری دموکراتیک کنگو بوده و به خاطر جنایت جنگی در جولای ۲۰۱۲ و ۲۰۱۴ به حبس‌های ۱۴ و ۱۲ ساله محکوم شدند مربوط نبود. بلکه قضاوت‌های نخستین دیوان علیه رئیس‌جمهور سودان، عمر البشیر و نیز علیه رئیس‌جمهور کنیا، اوهورا کینیاتا بود، یعنی علیه رؤسای دو کشور افریقا. در حالی که رسیدگی علیه کینیاتا در دسامبر ۲۰۱۴ به خاطر کمبود دلایل لازمه متوقف گشت البشیر تا کنون نیز در سراسر جهان تحت تعقیب می‌باشد.

استثنای غرب از مجازات

در بسیاری از کشورهای آفریقا، بی عدالتی دیوان موجب افزایش خشمگینی است. به ویژه به خاطر این که جنایات جنگی قدرت های غربی تا کنون حتماً موجب یک بررسی دادگاهی نیز نشده اند. در جنگ های افغانستان و عراق، در لیبیا و سوریه تا کنون کشتارهای مستندی نسبت به غیرنظامیان صورت گرفته اند که نظامیان کشورهای ناتو مسؤولیت آن را به عهده داشته اند و در میان آنان سربازان المان نیز هستند [۷]. تا کنون تقریباً هیچ گاه مسؤولان مربوطه مورد بازخواست قرار نگرفته و دیوان اقدامی برای رسیدگی این موارد نکرده است. به تازگی نارضایتی در باره اعلامی از جانب دیوان افزایش یافته است که شکایتی را علیه نخست وزیر سابق انگلستان، تونی بلر، به خاطر مشارکت این کشور در هجوم به عراق در سال ۲۰۰۳ مطرح نخواهد کرد. در نتیجه یک بررسی که به درخواست دولت انگلستان صورت گرفت و در آغاز جولای گذشته تحت عنوان «گزارش چیلکوت» انتشار یافت، تأیید گشت که عراق با قانون شکنی و عنوان نمودن دلایل من در آوردی بمباران گشت، به آتش کشیده شد و به مخروبه تبدیل گشت. اما به طوری که دیوان به مناسبت انتشار گزارش چیلکوت اعلام نمود، قضاوت در باره انجام جنگ تعرضی خارج از مسؤولیت دیوان بوده و به همین جهت نیر به بلر کاری نخواهند داشت [۸]. و شکایت علیه رئیس جمهور امریکا، جرج دبلیو بوش، نیز خود به خود نمی تواند مطرح باشد زیرا امریکا به عضویت دیوان در نیامده و اساساً از زمینه اقدامات آن خارج است.

با دقت بگذار سر جاش

وسيلة تأديبي

ناظران ناقد از همان آغاز اخطار داده بودند که دیوان در عمل علیه کشورهای ضعیف تر وارد عمل خواهد شد، اما علیه قدرت های غربی رسیدگی صورت نخواهد گرفت و لذا تبدیل به وسیله ای تأدیبی علیه کشورهای کم نفوذ عضو ملل متحد، از جمله کشورهای آفریقائی خواهد گشت. به طوری که رسیدگی های دیوان تا کنون نشان می دهند این گمان درست از آب درآمده است. در ماه اکتوبر سه کشور آفریقائی از این اوضاع نتیجه گیری نموده و ترک عضویت خود از دیوان را اعلام نمودند: بروندي، آفریقای جنوبی و گامبیا. ترک عضویت های دیگر نیز ممکن است. کاندیدای بعدی برای این اقدام کنیا می باشد. در حال حاضر ناظران می پرسند آیا دیوان با شکست مواجه نگشته است [۹].

ارزیابی حقوقی

برلین مدتهاست برای جلوگیری از این شکست می کوشد با نارضایتی از دیوان مقابله نماید. دولت المان از جمله در ۲۰۱۰ از تصمیم متخذه در کمپالا حمایت نمود تا دیوان بتواند به تهاجمات نظامی یک کشور علیه کشور دیگر نیز رسیدگی نماید. بنا بر گزارش های رسیده در صورتی که در سال آتی توافق در این زمینه حاصل گردد «در صحنه ای نظیر جنگ عراق در ۲۰۰۳» اصولاً «اقدامات کیفی علیه مسؤولان "انتلاف همپیمانان" نیز که تصمیم بمباران و تجاوز را گرفتند ممکن خواهد بود» [۱۰]. در این باره کارشناسان المانی حقوق بین الملل بدین امر اشاره می کنند که

برای مقابله با خطرات احتمالی در مورد کشورهای غرب و اقدامات نظامی آنها زمینه کافی برای تفسیر وجود دارد ... و از آنجائی که ارزیابی حقوقی عملیات هوائی ۱۹۹۹ ناتو در کوزوو سؤال بر انگیز است، برای برلین دلیلی وجود ندارد که روی به وجود آمدن مشکل در این زمینه حساب نمایند. بر مبنای بررسی یکی از کارشناسان حقوق بین الملل از اهالی کلن به نام کلاوس کرس «تجاوز به عراق در ۲۰۰۳ نیز» برای مشروعیت بخشیدن به دخالت و انجام بررسی از جانب دیوان «به اندازه کافی واضح نیست». به نظر وی با اینحال اقدامات کشوری را می توان تصور نمود که غیر قابل تحمل باشند. برای مثال به نظر کرس «اشغال نظامی کریمه» در مرز تلقی به عنوان جنگ تعرضی قرار دارد [۱۱].

یادآوری ها

[1], [2] *Deutscher Bundestag, Drucksache 12/6816 vom 09.02.1994.*

[3] *Kinkel verlangt Grundrechte-Gericht. www.welt.de 11.12.1996.*

[4] *Kinkel will starkes internationales Gericht. www.welt.de 15.06.1998.*

[5], [6] *Internationaler Strafgerichtshof. www.auswaertiges-amt.de.*

[7] S. dazu [Die zivilen Opfer der Kriege](#) und [Die zivilen Opfer der Kriege \(II\)](#).

[8] *Caroline Mortimer: Chilcot report: International Criminal Court says it will not investigate Tony Blair - but might prosecute soldiers. www.independent.co.uk 03.07.2016.*

[9] *Karen Allen: Is this the end for the International Criminal Court? www.bbc.com 24.10.2016.*

[10], [11] *Helene Bubrowski: Nie wieder Angriffskrieg. Frankfurter Allgemeine Zeitung 04.10.2016.*

برگرفته از سایت سازمان مراقب سیاست خارجی المان، ۳۱ اکتوبر ۲۰۱۶

<http://www.german-foreign-policy.com/de/fulltext/59472>